

Alexander
DREYSCHOCK

* 16. října 1818, Žáky u Čáslavi
† 1. dubna 1869, Venezia, Itálie

Malý Alexander Dreyschock s rodinou u klavíru

*Jaký titul,
který by nekulhal
dali bychom mistrovi,
který levici dělá pravici?
Jmenujte jej „doktorem
obou pravic“
M.G. Saphir*

Alexander Friedrich Hermann Dreyschock se narodil 16. října 1818 v Žákách u Čáslavi na auerspergském velkostatku. Jeho otec, Josef Paul Dreyschock, zde působil coby vrchnostenský správce. Matka Alžběta byla dcerou Františka Hönela, vrchního zahradníka Kinských z Budenic. „Dosud stojící rodný dům čp. 2 dává tušit solidní materiální podmínky rodiny, kam 30. srpna 1824 přibyl syn Raimund, který se později stal významným houslistou a pedagogem na konzervatoři v Lipsku. Nejmladší sestra Vilemína se provdala za strýce skladatele Zdeňka Fibicha“ ^{/1/}. Sám Zdeněk Fibich žil v Žákách se svými rodiči od června 1870 do května 1871 a složil zde řadu drobných klavírních skladeb a svou první operu ^{/2/}.

Hudební akademie

Alexander Dreyschock vyrůstal na žackém velkostatku, kde úřednický personál, podobně jako na Chotkových Nových Dvorech a Kačině, podporoval umění a hudbu a pořádal hudební akademie na podporu chudinských ústavů ^{/2/}. Na těchto akademiích již jako osmiletý vystupoval také Alexander Dreyschock, a později také jeho bratr Raimund. V roce 1835 účinkoval opět doma v Žákách na dobročinném koncertě již jako žák pražské klavírní školy V. J. Tomáška. Hrál mimo Rossiniho i vlastní klavírní skladbu ^{/2/}.

Studium u V.J. Tomáška a první veřejná vystoupení

Alexandrovým prvním učitelem hudby byl Josef Pospíšil (kantor ze třídy F. X. Pixise a D. Webera) ^{/1/}. Ve 13 letech Alexander odešel studovat do Prahy a v letech 1833 až 1837 cvičil u znamenitého hudebního pedagoga Václava Jana Tomáška ^{/2/}.

První veřejná vystoupení se odehrála na domácích hudebních večerech, pořádaných v Tomáškově malostranském bytě ^{/1/}. Následně se Dreyschock Praze představil ve veřejných koncertních sálech a získal si přízeň většího publika. Velký úspěch měla akademie konaná 27. března 1836, na níž Dreyschock zahrál první větu Chopinova koncertu e moll a stal se tak prvním, kdo Chopinovo dílo představil Praze ^{/1/}.

27. července 1837 vystavil Tomášek Dreyschockovi absolutorium tj. vysvědčení na rozloučenou ^{/4/}:

“Panu Alexanderu Dreyschockovi, jenž se vykáže tímto vysvědčením, dosvědčuji tímto, že se mu ode mne dostalo nejpečlivějšího školení ve hře na klavír, dále v harmonii, jakož i všech druzích jednoduchého i dvojitého kontrapunktu, kánonu, fugy a v instrumentaci. Dále stvrzuji, že se svou neúmornou horlivostí zdokonalil nejen na jednoho z nejznamenitějších klavíristů, nýbrž získal si i důkladné znalosti v harmonii, založené na přírodních zákonech a v jejím užití při skladbě. Mohu ho

tedy s nejlepším svědomím doporučit veškerému vzdělanému světu jako zdatného teoretika i praktika v kompozici. Mohu tak učinit tím spíše, že hodnota morální je u něho v nejčistším souzvuku s hodnotou umělce.“^{11/}

Před odjezdem na první uměleckou cestou, Alexander Dreyschock uspořádal 22. listopadu 1838 koncert v Platýzu, kde přednesl svou *Velkou fantasii*, *Galop monstre*, *Impromptu* a "revoluční etudu" Fryderyka Chopina, přičemž part levé ruky hrál v oktávách (tento husarský kousek vstoupil do dějin klavírní hry). Recenzenti pražských listů *Bohemia* a *Ost und West* se shodli na tom, že Dreyschock se tou dobou mohl počítat mezi největší žijící klavírní virtuosy, přičemž vynášeli zejména jeho improvizачní umění^{15/}.

První koncertní cesta

První koncertní cestu Dreyschock podnikl na konci roku 1838. Nejprve zamířil na sever, do Lipska, významného centra hudebního života a kritiky a sídla *Allgemeine musikalische Zeitung*. Dále se jeho trasa ubírala přes Wroclaw do Hamburku, Altony, Lübecku, Schwerinu, Wismaru, Rostocku, lázeňského města Helgoland, dále do Brém, Braunschweigu a Hannoveru^{13/}.

Dreyschockův repertoár na první cestě obsahoval zejména skladby, které se v Praze osvědčily: hlavně vlastní skladby, jako byly úspěšné *Variace pro levou ruku* a Thalbergova *Fantasia* na motivy z *Dona Giovanniho*^{11/}. Vzrušující atmosféru hamburského vystoupení zachycuje dobový referát:

"S netrpělivostí se očekával příchod mladíka, jenž měl předvést své Variace pro levou ruku. Už přichází. S obdivuhodnou skromností vystupuje dopředu a nový potlesk se valí sálem. Teď si sedá ke klavíru, pravá ruka spočívá klidně na pultu a levá směle udeří první akord C dur podivuhodné introdukce. Jaká podiváná se odehrála po této skladbě, Vám, milý příteli, sotva mohu vylíčit slovy. Po každé variaci strašný křik, zvlášť po té trylkové. - Něco takového se v Hamburku ještě nestalo! - Několik pánů, sedících v předních řadách, nechtělo věřit, že to hraje jednou rukou. Vešli dokonce na pódium a obklopili klavír, aby se o tom přesvědčili ..."^{/1/}

První koncertní turné, jež trvalo rok, přineslo Dreyschockovi evropskou proslulost. Vznikaly a prodávaly se jeho portréty, dostával oslavné básně a vavřínové věnce, vyprávěly se o něm anekdoty, stal se mužem dne. Vyčerpávající způsob života také zřejmě poznamenal jeho zdraví, protože už v polovině cesty se uchýlil do lázní Helgoland, aby se zotavil ^{/1/}.

Po návratu z první cesty koncertoval 11. listopadu 1839 opět v Čáslavi, ve prospěch postavení pomníku Janu Ladislavu Dusíkovi ^{/2, 4/}.

Koncertování po Evropě

Po úspěšné první umělecké cestě následovalo období intenzivního koncertování po celé Evropě. Dreyschock při tom neztrácel kontakt s Prahou, kde se usadil a oženil, ani s rodnými Žáky, kde do roku 1857 žil jeho otec ^{/1/}.

V sezóně 1842/43 se Dreyschock vypravil do Paříže. Město žilo intenzivním hudebním životem: opera a klavír byly hlavními oblastmi zábavy pro rychle se prosazující třídu buržoazie, město bylo plné amatérských pianistů, potenciálních kupců hudebnin a návštěvníků koncertů. Klavíristé si sem přijížděli „udělat jméno“.

Dreyschock se pařížskému publiku představil ve stylu Franze Liszta (který v roce 1840 zavedl sólový recitál) a uspěl. Veřejné mínění ho prohlašovalo za největšího

z virtuosů. Našli se ale i kritici, např. básník Heinrich Heine v referátu z 26. března 1843 píše:

"Byla to pekelná podívaná. Člověk by řekl, že neslyší jednoho Dreyschocka, ale tři kopy pianistů. A protože toho večera vanul vítr jihozápadním směrem, slyšeli jste možná tyto mocné zvuky až v Augsburgu - v takové vzdálenosti mohly působit příjemně. Zde ovšem, v Departement de la Seine, nám pukaly ušní bubínky, když tento pokořitel klavíru spustil. Běž se pověsit, Franzi Liszte, proti tomuto hromovládcí jsi jen větrným bůžkem!"^{15/}

„Mladá škola pařížských klavíristů“ litografie Nicolase-Eustacha Maurina z roku 1843: Zleva stojící: Theodor Dahler, Jacob Rosenhaim, Frederic Chopin, Alexander Dreyschock a Sigismund Thalberg; zleva sedící: Edouard Wolff, Adolf Henselt a Franz Liszt^{16/}

Mezi nejčastější destinace Dreyschockových cest patřilo Německo, Rusko, Vídeň. Hrál v Bruselu, Paříži a Londýně, spolu s bratrem navštívil Holandsko. Koncertoval v Dánsku, Švédsku, Polsku. Do svého repertoáru častěji zařazoval skladby Beethovenovy, Bachovy, Mendelssohnovy a od padesátých let také Schumannovy sonáty. Byl také jeden z mála, kdo veřejně uváděl díla V. J. Tomáška^{11/}. Vracel

se vždy do Prahy, kde měl stálé sídlo a vyučoval zde nadané žáky, byli mezi nimi Vilém Blodek a Bedřich Smetana, kterého doporučil v roce 1856 za ředitele Společnosti pro klasickou hudbu v Göteborgu ^{/3/}.

Profesorem v Petrohradě

Alexander Dreyschock marně usiloval o zřízení samostatného oddělení pro klavírní sólovou hru pod jeho vedením na pražské konzervatoři. Vyjednávání ztroskotalo na nedostatku financí. Nakonec ač nerad odešel z Prahy do Petrohradu, kde v roce 1862 přijal místo ředitele divadelní hudební školy a profesora klavíru na nově založené petrohradské konzervatoři. V roce 1865 se stal carským pianistou ^{/3/}.

Drsné petrohradské podnebí mu však podryvalo zdraví a tak se vydal do Benátek, kde v předjaří roku 1869 zemřel na tuberkulózu. Na přání rodiny byly jeho ostatky převezeny do Prahy. Je pohřben na Olšanském hřbitově ^{/3/}.

Hrob A.D. na Olšanském hřbitově: Spodní část pískovcového pomníku je zdobena vavřínovým věncem, lyrou a partiturou. Do roku 1931 na něm byla také Dreyschockova podobenka ^{/3a/}.

Dílo Alexandra Dreyschocka

Dreyschock zkomponoval nejméně 142 skladeb s opusovým číslem. Převážná většina z nich byla vydána tiskem v Praze, Hamburku, Lipsku, Mohuči a dalších městech. Nejpočetněji jsou tištěné hudebniny zastoupeny v Českém muzeu hudby, v archivu pražské konzervatoře a v Městském muzeu v Čáslavi. Jde výhradně o dobové tisky: v době následující po Dreyschockově úmrtí se jeho skladby vydávat přestaly ^{/5/}. Jedna z jeho nejskvělejších kompozicí je variace na anglickou hymnu God save the Queen ^{/3/}.

Dreyschockuv život, jeho kariéra a dílo nejsou dosud uspokojivě zmapovány a shrnuty. Z toho co víme, můžeme soudit, že byl vynikajícím klavírním virtuosem evropského významu. Na tom, že upadl v zapomnění, měl velký vliv soudobý neobjektivní tisk a jeho kritika. Ta byla ale zaměřená spíše na Dreyschockovo umění skladatelské, nikoli na techniku hry.

/1/ D. Hradecká, Alexander Dreyschock. Virtuozita v Čechách. Diplomová práce FF UK 2006; /2/ M. Marek, Žáky v české hudební kultuře, Úder č.30, XV, 1974; /3/ Muzeum Čáslav, Životopisná data, DÚ 30; /3a/ Muzeum Čáslav, foto hrob A.D. s podobenkou, DÚ 1, inv. č. 1136.; /4/ M. Tarantová, Zapomenutý světový klavírista. Noviny ze světa hudby a zvuku, roč. 5, čís. 4., 1969; /5/ D. Hradecká, Forum Harmonie: Alexander Dreyschock, 2007; /6/ Reprodukce litografie z Muzea Fryderyka Chopina ve Varšavě.

Vydal Obecní úřad Žáky při příležitosti
200letého výročí narození žackého rodáka,
klavírního virtuosa Alexandra Dreyschocka.
Sepsala Mgr. Dana Janotová, 2018.